

O B S A H.

Předmluva vydavatelů	1
Politické vědy v Čechách na sklonku věku osmnáctého a v první polovici devatenáctého	5
Věda národnostní počátkem XX. věku	27
Listy o studiu národnostním	57

O novém buditelství kněžském (61—67). — Učast českých kněží v buditelství slovesném a politickém (61). — Dvojí zdroj oprávněnosti nábožensko-sociální snah (62). — Nevěnost jedné části příslušného písemnictví (64); přičina: nedostatečné základní vědění theoretické (65). — Kterak se postarat o nápravu (66).

Listy o studiu národnostním (str. 68—132).*)

- I. Vědy theoretické a praktické. Laické stotožňování rozdílu theoretické a praktické nauky s rozdílem knihového vědění a životní praxe (68). — Theoretické a praktické nauky v oboru přírodovědeckém (69). — Posloupnost věd (70). — Trojí druh výroků v každém oboru vědeckého badání: Singulární deskriptivní, theoremy, maximy (70). — Skutečný postup v té příčině u vývoji jednotlivých věd a v národnostním zvláště (72). — Krise teorií; přes to i starší ne bezcenné (73). — Theoremy u praktiků; příklady (75). — Potřeba theoretického vědění vzhledem k socialismu (79). — Závěrek.
- II. Formální povaha národnostních pouček. Výtky o nesrovnatnosti se skutečností (80). — Obdobné zjevy v exaktních vědách přírodních (80). — Ani statistika nezjednává srovnatost se všemi zjevy skutečnosti (82). — Kterak to souvisí s nutným specialisováním věd; základní rozdělení jejich v přírodní a duchovní a další štěpení. Vznik věd speciaálních v oboru duchovních; každá povstává skutkem abstrakce (83). — Obmezená hodnota poznatků z toho plynoucí. Nutný zřetel na základotvornou abstrakci a na logickou methodu, pomocí které získány byly jednotlivé poučky (85). — Nedostatečná základotvorná abstrakce při založení teorie národnostní v XVIII. věku (86). — Původ nedostatků této teorie tedy nikoliv pouze ve vynikajícím užívání deduktivní methody (87). — Nutnost obou metod; výrok Schmollerův (88). — Vedoucí myšlenka školy historické (89); dvojí extrém z omyleů jejich plynoucí (91). — Předběžná poznámka o vztahu teorií k etnickým cílům (92).
- III. Věcná povaha theoremu národnostních. Smysl a původ slova »zákon« v theoretických vědách (94). — Zákony elementárné a odvozené (95). — Pohled na zákony přírodní; exaktnost a srovnatost se všemi případy skutečnosti také v nich nejsou pojmy totičnými (93). — Absolutnost zákonů přírodních (96). — Názory o »přírodovědě společenské« (96). — Příklad jejich z dějin vývoje statistiky (97); korrektura jejich novověcká (98). — Lišení hlavních a odvozených, abstraktních a empirických zákonů v národnostní vědě (101). — Názory o možnosti exaktních zákonů v tom oboru a jejich rozbor (102). — Domnělé znaky

*) Původní list první (obsahující dle Bráfova rejstříku: »Ukázky věcných postupů. Předčasné zaujetí při samouctví neb nedokonalém prvním návodu. — Vlastní zkušenosti; jejich zužitkování učitelské«) otištěn dle Bráfova rukopisného příkazu pod názvem »O mému blouzení vědeckém« jako součást jeho »Pamětí« v díle I., str. 221—225.

absolutnosti hospodářsko-psychologických zákonů klassické nauky; v pravdě tu šlo jen o pravidelnost podmíněnou určitým zřízením právním, tedy dosaženo pouze relativního řešení, nikoliv absolutního (103). — Jaký důsledek z toho pro nauku praktickou (106). — Pokusy o vývojové zákony na rozdíl od těchto hospodářsko-psychologických; ráz pokusů o všeobecné vývojové zákony společenské; pokusy toho druhu v oboru národně hospodářském (106). — Rady vývojové a kausálně vyložené vývoje (107). — Mezi domnělé verifikace hospodářsko-psychologických zákonů indukci (108).

IV. Povaha praktické nauky národně hospodářské. Na půdě přírodovědeckého názoru v oboru věd společenských jest nauka praktická pouhou aplikací teorie; meze ethických hledišť při tom (110). — Opuštění přírodovědeckého názoru zároveň uvolňuje těsné spojení teorie a nauky praktické; za to větší bohatost a nesnadnost úkolů (111). — Příklady na kartellích (112), problémech měnových (113), pojíšťování dělnickém (114); socialismus jako pouhá praktická nauka a jako vývojová teorie, tato zejména u Marxa a Engelsa (115). — Theoretický a praktický úkol v oboru nauky duchodové (117). — Teorie duchodová nemožná bez podkladu určitého právního rádu, ani v socialismu (119). — Definitivně stanovení poměru ethiky k národně hospodářské nauce praktické (120). — Důsledky z toho pro nábožensko-sociální směry (121); vliv individualistického a kollektivistického názoru světového v těchto (121). — Hranice nábožensko-ethické působnosti a oboru moci státní (122).

V. Kritičnost studia a účelný jeho postup. Dle čeho posuzovat teorii a praktické nauky (124). — Postup při studiu (125). — Význam logiky věd duchovních pro ně, jakož i sociologie a psychologie (127). — Právnické studium příznivým ovzduším pro studium národně hospodářské (128); v t. zv. »křesťanské sociologie« bývá praktický zřetel dominující; ona nezbavuje potřeby poznati teorií (128). — Doporučení některých knih (129). — Podminka popularisování vědy národně hospodářské uvedením do škol obecných (132).

Boj proti liberalismu (str. 133—142).
V domácích polemikách proti liberalismu převládá spůsob nevěcný (133); nemístné vkládání do pojmu toho dříve, nesprávné podkládání nyní (134). — Liberalismus jako dějinná skutečnost (135); jeho původ (135) a jeho theoretický podklad v individualistickém názoru (136). — Na rozdíl od individualistického nedbání dějin je sociologický podklad vědeckého socialismu teorií vývojovou (138). — Směry věcného vyvracení liberalismu (139). — Ne každé přiznání zákoností společenských je názorem materialistickým (140). — Liberalismus jako absolutní princip náleží již historii (140). — Podezřívavé odmítání jeho neštěstí toho, co v něm právě mravně cenné (141). — Správné pochopení starších teorií podmínka vědeckého pokroku a účelnější sociální politiky (141).

Ažio
O nápravě naší měny